

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

A.H.K. van Viegen (PvdD)
(d.d. 6 mei 2023)

Nummer
3956

Onderwerp
Natuurcompensatie Tweede Maasvlakte

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Bij de aanleg van de tweede Maasvlakte is 2455 hectare zeldzame onderwaternatuur vernietigd. In de verleende vergunning is de verplichting tot compensatie opgenomen onder andere in de Voordelta. De Voordelta is al Natura 2000-gebied en ligt voor de kust van Zuid-Hollandse eilanden en het Zeeuwse Schouwen-Duiveland. Vijftien jaar na de start van de aanleg is deze nog steeds niet gerealiseerd. De natuurcompensatie zou worden gerealiseerd door in de Voordelta een bodembeschermingsgebied in te stellen ter grootte van 10 keer de omvang van de Tweede Maasvlakte. In dit bodembeschermingsgebied zou minder gevist worden met sleepnetten om onderwaternatuur de kans te geven te herstellen. Uit onderzoek is gebleken dat in de praktijk van bodemrust geen sprake is. Met name garnalenvisserij is in de afgelopen 14 jaar juist flink toegenomen.

Natuurorganisaties hebben jarenlang geprobeerd om hierover nieuwe afspraken te maken met de overheid. Omdat dit niets opleverde en er ook geen uitzicht was op een concreet resultaat zijn zij uiteindelijk naar de rechter gestapt. De rechter gaf de natuurorganisaties in november 2022 gelijk. Conform de uitspraak van de rechter heeft Minister van der Wal van Natuur en Stikstof nu besloten om bodemberoerende visserij alsnog binnen zes maanden te verbieden in het bodembeschermingsgebied.

Zee reservaat Voordelta

De Voordelta is een zee reservaat waar natuurbescherming voorop staat en er geen plaats is voor commerciële visserij en andere vormen van bodemberoering. Er worden geen kabels gegraven, zand gewonnen noch bagger gestort. Op enkele plekken waar niet kan worden gevist -zoals rond de Brouwersdam- is al zichtbaar wat een rijke natuur dit oplevert. Hier herstelt de natuur zich richting de oorspronkelijke soortenrijkdom met wel 150 soorten op de zeebodem, zoals natuurlijke riffen van oesters- en mosselbanken met sponzen, anemonen, kreeftachtigen, schelpkokerwormen en allerhande bijbehorend zeeleven. In zo'n rijke biotoop ontstaat een kraamkamer voor veel soorten en trekvissen, zeevogels en grotere zeezoogdieren profiteren daar van mee.

Bevoegdheid provincie

Rijkswaterstaat is, namens de Minister van I&W, het bevoegd gezag en voortouwnemer voor de deltawateren waarvan de Natura 2000-gebieden Grevelingen, Haringvliet, Hollandsch Diep, Oude Maas en Voordelta geheel of gedeeltelijk binnen Zuid-Holland gelegen zijn. De provincies Zuid-Holland, Zeeland en Noord-Brabant zijn mede-bevoegd gezag voor de deltawateren. Voor de Voordelta is een individueel

beheerplan opgesteld en per 1 maart 2022 verlengd met instemming van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland en Zeeland. De andere gebieden zijn opgenomen in het beheerplan Deltawateren, welke op 17 november 2022 is verlopen. Vanwege de ecologische druk op de gebieden is er vanuit de provincie Zuid-Holland op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau aangegeven dat een snellere procedure en andere volgorde in de afhandeling van de gebieden de voorkeur heeft. Rijkswaterstaat geeft aan dat dit om praktische redenen niet haalbaar is (met name vanwege capaciteit). De provincie Zuid-Holland heeft (per lid-GS brief van gedeputeerde Potjer, d.d 22-12-2021) aangegeven dat zij het bijzonder spijtig vindt dat het niet lukt om eerder nieuwe beheerplannen op te stellen. Want het betekent dat het noodzakelijk is om langer te werken volgens de vigerende beheerplannen die nu al verouderd zijn. De provincie moet zich nu conformeren aan de planning zoals Rijkswaterstaat voorstelt, inclusief verlenging zonder herziening, omdat een periode zonder beheerplan ook een zeer onwenselijke situatie is. De verantwoordelijkheid om nog maximaal zes jaar op basis van verouderde beheerplannen te werken ligt dan ook bij Rijkswaterstaat.

1. *De rechter heeft uitspraak gedaan dat binnen zes maanden bodemberoerende visserij verboden wordt in het bodembeschermingsgebied in de Voordelta.¹ Minister van der Wal van Natuur en Stikstof heeft conform de rechterlijke uitspraak besloten om bodemberoerende visserij binnen zes maanden te verbieden in de Voordelta. Welke maatregelen gaat het college treffen naar aanleiding van dit besluit van Minister van der Wal?*

Antwoord

Het bevoegd gezag voor de visserij is de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). De NVWA houdt toezicht op de hele visserijketen. Ze controleert schepen op zee (motorvermogen, netcapaciteit, logboek, gesloten tijden) en werkt hierbij samen met politie en andere handhavingpartners. Indien Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) tijdens vaarpatrouilles een overtreding constateert zal OZHZ dit melden bij de NVWA en zo nodig gezamenlijk optreden. Ook heeft de NVWA de bevoegdheid om het Vessel Monitoring System, het satellietvolgapparaat, uit te lezen. Hiermee ontstaat inzicht in het voorkomen van visserij in een gebied.

2. *Ingeval van een dergelijk verbod is de handhaving ervan van groot belang. Op welke wijze wordt de handhaving door de provincie gerealiseerd? Hoe vaak en waar vindt handhaving plaats of gaat plaatsvinden in het bodembeschermingsgebied van de Voordelta? Welke planning en aanpak wordt hiervoor gehanteerd?*

Antwoord

Zie beantwoording vraag 1.

3. *Het college heeft op 14 maart 2022 de Natuurdoelanalyse Natura 2000 Voordelta vastgesteld. Kan worden aangegeven welke soorten en habitattypen in de afgelopen tien jaar zijn afgenomen (bijvoorbeeld tureluurs, kluten, kuifduikers, toppers en zwarte zee-eend)? Wat is de aanpak om deze soorten in een goede staat van instandhouding te brengen?*

Antwoord

In het belang van de instandhouding van de Zuid-Hollandse natuur heeft Provincie Zuid-Holland zelfstandig het initiatief genomen om voor de Voordelta en andere Natura 2000-gebieden natuurdoelanalyses (NDA's) op te stellen. Het college heeft de NDA van de Voordelta van de provincie Zuid-Holland vastgesteld. Rijkswaterstaat heeft als voortouwnemer de Natuurdoelanalyse van de Voordelta opgesteld. De provinciale NDA heeft hiervoor als input gediend.

¹ <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Midden-Nederland/Nieuws/Paginas/Minister-en-Havenbedrijf-moeten-haast-maken-met-natuurcompensatie-Tweede-Maasvlakte.aspx>

Uit de provinciale NDA volgt dat van de soorten en habitattypen die in de natuurdoelanalyse Voordelta opgenomen zijn, we een afname zien van het areaal slik- en zandplaten (Noordzee-kustzone) en een onzekere trend/afname voor het aantal tureluurs in de Voordelta. De hierboven genoemde vogelsoorten: kuifduiker, toppereend en zwarte zee-eend zijn niet opgenomen in de natuurdoelanalyse Voordelta, omdat deze soorten gebruik maken van open zee en geulen in de Voordelta en geen of nauwelijks gebruik maken van de droogvallende delen van het Natura 2000-gebied waar provincie Zuid-Holland verantwoordelijk voor is. De minister van Infrastructuur en Waterstaat is verantwoordelijk voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van deze soorten. Voor het beoordelen van de staat van instandhouding van deze soorten wordt binnenkort gestart met het opstellen van een ecologische evaluatie.

De reden voor de achteruitgang van Slik-en zandplaten (Noordzee-kustzone) is dat de dynamiek in het gebied is verminderd en het voedselaanbod voor vogels hier niet divers lijkt te zijn. Het is niet duidelijk wat de reden voor de aantalsontwikkeling van tureluurs is. Mogelijk is de kwaliteit van het leefgebied onvoldoende.

Ook de Smient en de Krakeend zitten onder de instandhoudingsdoelstelling, maar trend hiervan is niet negatief (onzeker/positief). Voor deze soorten zijn geen maatregelen in NDA opgenomen, want draagkracht van gebied lijkt te voldoen. Vermoedelijk is klimaatverandering de oorzaak voor het achterblijven van de Smient.

De voorgestelde maatregelen ten behoeve van natuurdoelbereik zien toe op aanvullend onderzoek en resultaten daarvan dienen te landen in het nieuwe beheerplan Voordelta waar RWS voortouwnemer voor is. Zie ook de beantwoording van vraag 4.

4. *De minister van Infrastructuur en Milieu heeft, in overeenstemming met de staatssecretaris van Economische Zaken en Gedeputeerde Staten van Zeeland en Zuid-Holland, het Natura 2000 beheerplan Deltawateren vastgesteld op 17 november 2016. Op 25 januari 2022 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met het verzoek van Rijkswaterstaat tot een verlenging van het beheerplan van Natura 2000-gebied Voordelta (dat op 17 november 2016 is vastgesteld) voor een periode van maximaal 6 jaar. Welke aanpak zet het college in om zoveel mogelijk gebruik te kunnen maken van de meest actuele gegevens?*

Antwoord

Rijkswaterstaat heeft een data-inventarisatie en evaluatie laten uitvoeren ter voorbereiding van de actualisatie van de beheerplannen Voordelta en deltaxwateren. Aan de hand van de beschikbare gegevens wordt een ecologische evaluatie uitgevoerd. Dit is een standaard onderdeel van het proces. Deze evaluatie geeft houvast voor het bepalen van de benodigde maatregelen voor het behalen van de instandhoudingsdoelen in het nieuwe beheerplan. De Provincie Zuid-Holland en de gemandateerde omgevingsdiensten dragen ook significant bij aan dit proces. Het overgrote deel van de ecologische data is afkomstig van RWS zelf. RWS zal samen met de relevante bevoegde gezagen, incl. provincie Zuid-Holland, zorgdragen voor een zo compleet mogelijke ecologische evaluatie. Provincie Zuid-Holland zal nauwgezet volgen dat de meest actuele data wordt gebruikt.

5. *Ambtelijk en bestuurlijk zijn een aantal afspraken gemaakt tussen het Rijk en de provincie Zuid-Holland, die uitgangspunt zijn voor de verlenging:*
- *Het uitwerken van een gezamenlijke planning voor het beheer tijdens de verlengingsperiode en deze dient gericht te zijn op zo snel mogelijke realisatie van de beheerplannen.*
 - *Het oprichten van een bestuurlijke stuurgroep waarin die planning wordt afgestemd en vastgesteld.*
 - *Het uitwerken en afstemmen van plannen van aanpak per gebied in gezamenlijke ambtelijke regiegroepen.*
 - *(Handhavings)maatregelen om de natuur binnen de vigerende beheerplannen zo goed mogelijk te beschermen.*
- Kan het college aangeven wat de huidige stand van zaken is ten aanzien van de gemaakte afspraken?*

Antwoord

Provincie Zuid-Holland heeft, in samenwerking met Rijkswaterstaat en andere bevoegde gezagen, significante voortgang gemaakt op de gemaakte afspraken rond de verlenging van de beheerplannen Voordelta en deltawateren. We participeren actief mee en maken ons hard voor de positie van natuur. Zie hieronder voor een puntsgewijze uiteenzetting:

- Er zijn door de verschillende bevoegde gezagen maatregelen geïnventariseerd die tussentijds uitgevoerd (kunnen) worden om verslechtering van de natuurdoelen te voorkomen (conform de doelstelling van de vigerende beheerplannen). Deze worden in verschillende uitvoeringsoverleggen met elkaar besproken en afgestemd.
 - De stuurgroep is ingericht en werkzaam.
 - Plannen van aanpak worden in de verschillende gezamenlijke uitvoeringsoverleggen besproken en afgestemd. Bevoegde gezagen worden in deze gremia actief geïnformeerd over lopende en geplande projecten.
 - Elk jaar stellen de handhavende partijen handhavingsplannen op om per deltagebied de capaciteit zo effectief mogelijk te verdelen over de meest relevante en belastende activiteiten voor natuurdoelbereik. Afstemming en goedkeuring van de plannen gebeurt in de regiegroep deltawateren. Tussentijdse signalen m.b.t. handhaving worden ook in de verschillende uitvoeringsoverleggen besproken en waar nodig geadresseerd. Provincie Zuid-Holland heeft extra middelen beschikbaar gesteld voor meer handhaving op de Deltawateren.
6. *De Haringvlietsluizen staan op een kier om vismigratie een kans te geven. In hoeverre heeft de (beroeps)visserij rondom dit gebied een negatieve impact gehad op de vismigratie, voor bijvoorbeeld vissoorten als zalm, paling, steur, houting en fint?*

Antwoord

Sportvisserij lijkt beperkt te zijn, hierover heeft Rijkswaterstaat geen exacte informatie. Beroepsmatige vangtuigen mogen niet worden ingezet binnen een afstand van 500 m vanaf de Haringvlietdam, dit is verboden gebied in verband met de dioxineproblematiek. Net daarbuiten wordt door een tweetal beroepsvissers gevist op paling en wolhandkrab met hokfuisen. Trekvissen die hierbij worden gevangen, worden thans door onderzoekers van de Wageningen Universiteit en het adviesbureau ATKB onderzocht ten behoeve van analyse van de vismigratie met betrekking tot het Kierbesluit. Na onderzoek wordt de vis weer losgelaten. Andere beroepsvisserij in en buiten de Voordelta betreft voornamelijk bodemvisserij. Uit eerder uitgevoerd onderzoek is gebleken dat de bijvangst van trekvissen daarbij minimaal is (Van Giels & Vriese, 2016, Van Rijssel et al., 2019). Om toch een eventuele beïnvloeding van de vismigratie van trekvissen ook in de toekomst uit te sluiten, werkt het ministerie van LNV momenteel aan het instellen van een visserijvrije zone nabij kunstwerken en vismigratievoorzieningen. Deze beoogde visserijvrije zone behelst een gebied van 1.500 m vanaf de Haringvlietdam.

